

De remotie van de kerkeraad van de Hervormde Gemeente te Monnickendam op 11 augustus 1788

door G. Kater te Hoogland

Tijdens een van mijn speurtochten naar **familiegegevens kwam ik een** beschrijving tegen van vier zilveren lepels. De lepels bleken afkomstig uit de nalatenschap van **de schrijfster Ina Boudier- Bakker**.

Na enige omzwervingen kreeg ik van de vroegere verzorgster van I. Boudier- Bakker, mevrouw van der Wal, correspondentie in handen waaruit bleek dat de lepels zich in het scheepvaartmuseum te Enkhuizen bevonden. Men was daar zo vriendelijk de lepels voor mij te fotograferen. Over een van de lepels, welke is voorzien van de onderstaande inscriptie, gaat dit verhaal.

'Ter Gedagtenisse van de Remotie des Kerkenraads van Monnickendam

Den 11 Augustus 1788 Timon Kater'

Het verhaal speelt zich af in de tijd van de patriotten, die naar politieke hervormingen streefden, en de prinsgezinden, die de behoudende stadhouder Willem V steunden.

Het is aan begin van het jaar 1788 dat alle regenten een '*constitutionele eed*' moeten zweren op de bestaande staatsregeling. Ook voor de kerkenraad van de hervormde gemeente van Monnickendam heeft dit gevolgen, zoals we kunnen lezen in art. 4 van de notulen van 25 maart 1788, waar we de af te leggen eed dan ook tegen komen.

art: 4

*Las Ds. Preses voor, extract uit de **resolutie** van de Heeren van **Holland & Westfriesland**, van op 't welk tot het afneemen van den eed **door Heren** edle groot achtbare, den predicanten mij **ter hand** gestelt:*

Aldus luidende

*(Copie) Extract uit de resolutien van de **Heren** Staaten van **Holland ende** Westfriesland, in hunnen ed: Groot-mog. **vergaderinge** **genoomen, op** vrijdag den 15 februarie 1788. Hebben de Heeren van de Ridderschap en Edelen mitsgaders de Gedeputeerden van de respectieve steeden, uit naam en van wegen burgemeesteren en vroedschappen tot ampliatio van hun Ed. gr. mog. resolutie van 23 nov. laatstleden, genomen op het doen van den eed door den leden van de Ridderschap, en alle de geenen die sestig hebben in de vroedschappen der steden, ministers, en verdere personen aldaar genoemd, te verklaaren: dat van nu af en voor het vervolg alle de leden en ministers der hooge regeering en hooge collegien dezer provinciën, zoo in policie als justitie, gehouden zullen zijn, den eed af te leggen volgens het formulier hier na volgende:*

Dat ook allerlei amptenaaren zo politijke als burgerlijke en kerkelijke van onderscheidene gesindheden, mitsgaders dekenen en leden der gilden, nu zijnde ofnomaals zullen worden, als mede de schutterijen daar dezelve metpublique auterijt zijn opgericht, nu ter tijd en voorts bij iedere eerste reijs dat dezelve functien nieuwelijks worden aanvaard, den zelve eed zullen moeten presteeren in handen van degeenen, van wie zij hunne verkiesing, aanstelling of admissie hebben, en ten aanzien van de geenen, die sestig hebben in eenige collegien, in handen van den geenen, die de president of directie in hetzelve collegie heeft of waarneemd: dat ook de eden van de genen, die namaals tot burgerij in de steeden zullen worden

geamplieerd, op de navolgende voet:

*Wij beloven en sweeren, gebouw en getrouw te zullen zijn aan de constitutie en regeeringsform van de Landen van Holland en Westfriesland, bestaande in de hoogste en souveraine overheid van hun ed. groot mog. de staaten van denzelve lande, met het erfstadhouder, gouverneur- capitein- en admiraalschap generaal erflijk in het doorlugtig Huijs van Oranje, zoodanig als hetzelve in hun Ed. gr, mog. resolutien van den jaare 1747, is opgedragen, en bij den tegenwoordigen Heer erfstadhouder in **het** jaar 1766 aanvaard.*

*Dat nothans, voor soo verre eenige leeden of ministers der respective regeeringen den eed reeds hebben afgelegd op den voet der resolutie van 23 nov. laatstleden, als zakelijk niet verschillende met het tegenwoordig formulier, dezelve zullen gehouden worden daar mede **te** kunnen volstaen.*

De eed wordt door een ieder naar behoren afgelegd, maar blijkbaar handelt niet iedereen naar de geest der wet, want uit de notulen van 20 juli 1788 van de vergadering van de Heeren Burgemeesteren, kunnen we lezen dat er een lijst van personen is opgesteld die zich aan 't gesubsisteerd hebbende patriotismus hebben schuldig gemaakt.

Vervolgens is op voordragt van gemelde Heer president Burgemeester ter voldoening aan de speciale recomandatie van Heeren commissarissen van Zijne doorl. hoogheid geresumeert de lijst der stadsamptenaren en verdere bedienders mitsgaders vande leveranciers aan de stad ten einde den geenen welke zig aan 't gesubsisteerd hebbende patriotismus hebben schuldig gemaakt na meritis te corrigeeren of te redimiteeren en dezelve plaatse te vervullen met de zodanige die zig alnaar getrouw aan hunnen eed en plicht hebben gedragen.

Blijkbaar staan er ook kerkeraadsliden **op de lijst, want in art. 3 van de** notulen van 7 augustus 1788 van **de kerkenraad kunnen wc het volgende** lezen;

art: 3

D° preses gaf te kennen, dat de redenen, waarom kkraad belegt was, waren; dat H:E:Gr. Achtbare, de H.H. Burgemeesteren, met beijde de Heren Predicanten een commissie uijt kerkenraad den volgende morgen op Burgemeesters kamer versogten te komen waarop met meerderheid van stemmen besloten werdt, te committeren den broeder ouderling Caps: en den broeder diacen Hondius - gelijk dese dan gecon sultteert werden.

De notulen van 8 augustus 1788 van de vergadering van de Heeren Burgemeestern zijn er duidelijk over. De Commissie van afgevaardigden wordt met een niet mis te verstane opdracht naar huis gestuurd.

Aan de commissie uyt den kerkenraad daar toe gerequireerd voor Burgemeesteren gelast om den kerkenraad te zuiveren van vier ouderlingen en vijf diacenen.

En zo kunnen we in art. 2 van de notulen 11 augustus f788 van de kerkenraad lezen hoe de remotie een feit wordt.

art: 2

Stelde D" pres: voor het oogmerk van de beleggingen van dese kkraad het welke was, rapport te doen, van de commissie bij hun Ed. Gr. Agtb. RB afgelegd niet art. 3 van vorige kkraads handelingen. Ten welken en de D° pres berigte dat hun Ed. Gr. Agtb. de Hrn BB op

last van hunne Ed. mog. de Hrn commissarissen van zijne doorlugtige Hoogheid, den Hr Prince van Oranje en Nassau etc etc aan gecommiteerden uijt dese kkelijke vergadering, hebben te kenne gegeven, dat het hun Gr Agtb. den Hrn Burgemeesteren aangenaam zoude zijn, dat de kkelijke bedieninge aan ouderlingen en Diacenen (uijt deze kkraads vergadering) wierden geremoveerd, de volgende broederen.

ouderlingen

A.J. Engel   Corn. Beesem Dirk Keiser Jan Sweris

diacenen

Willem Slot Cornelis Engel Tijmen Kater Jacob Vos Willem van Daalen

*Gelijk de vorige **broederen ouderlingen** en diacenen **dan ook ontslagen** wierden, van alle verbintenissen **aan** dese kkelijke vergadering **en** is hun de keur van Jehovas regeringe a preside toegewenscht, **en zijn in** vriendschap vertrokken.*

Of de lepel, die het jaarmerk van 1788 draagt en is gemaakt door de Amsterdamse zilversmid Andries Vis, een wrange grap is geweest of een goede herinnering, zullen we wel nooit te weten komen. Een ding is in ieder geval zeker; Tijmen Kater de Oude was een vurig patriot, zoals we ook al hebben kunnen lezen in het artikel over de scheepswerven, geschreven door de heer L. Appel in het jaarverslag van 1988.

Woordenlijst

Ampliatie
Admissie
Geresumeert
Mitsgaders
Gesubsisteerd
Meritis
Redmitteren
Gerequireerd
Geremoreerd
Removeren
Recommandati
Keur

a preside

zzm 9233 t/m 9236

Vier gelegenheidslepels met accouladevormig steeluiteinde en toegepaste naaldvorm tussen bak en steel. **De** vier lepels zijn op de achterzijde **van** de bak gegraveerd met een afbeelding van een botter en de volgende inscripties:

zzm 9235: Ter Gedagtenis van de Botter van Joost Else A° 1782

zzm 9236: Ter Gedagtenisse van de Remotie des Kerkenraads van Monnikendam Den 11 Augustus 1788 Timon Kater

zzm 9234: Ter Gedagtenis van de Botter van Henderik Jopz Veerman A°1781.

zzm 9233: Ter Gedagtenis van de Botter van Hendrik Jansz Veerr. 1781

Merken:

zzm 9233 + zzm 9234:

meesterteken: vis= **Andries Vis (1741-1799), Amsterdam.**

jaarletter :N = 1772

stadskeur Amsterdam

Hollandse leeuw.

gekroonde O

gekroonde V

zzm 9235:

meesteneken: vis= Andries Vis (1741-1799), Amsterdam.

jaarletter:V= 1783

stadskeur:Amsterdam

Hollandse leeuw

gekroonde O

gekroonde V

zzm 9236:

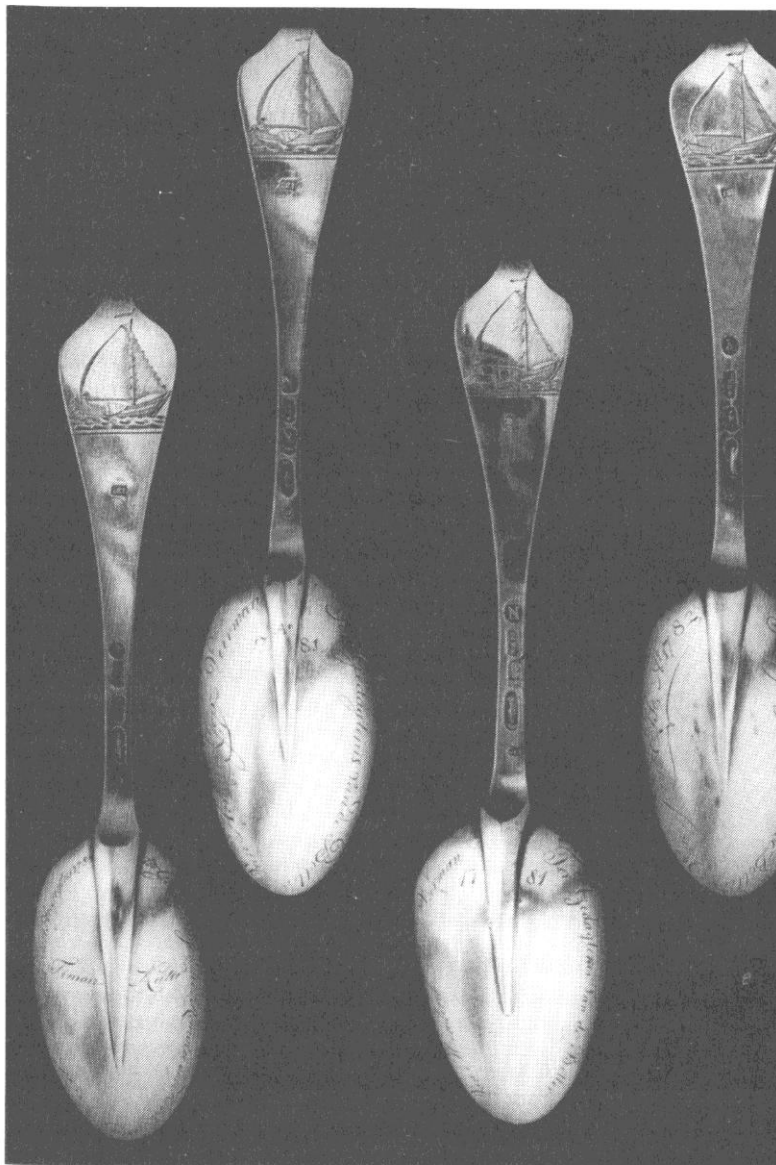
meesterteken :vis=Andries Vis (1741-1799), Amsterdam,
jaarletter:D=1788
stadskeur:Amsterdam
Hollandse leeuw
gekroonde O
gekroonde V

Materiaal: zilver
Staat: goed
Afmetingen: l.:20 cm.

Standplaats:kluis ZZM ,la F6

Neg.No.:

Literatuur: K.A. Citroen. 'Amsterdamse zilversmeden en hun merken' no. 1035. Amsterdam, 1975.

ZZM 9236

ZZM 9234

ZZM 9233

ZZM 9235